

İDRAR YOLLARI - BÖBREK HASTALIKLARI, TEDAVİSİ VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Leman BİROL, Sezgi ÇINAR PAKYÜZ

- İdrar Yapmada Fonksiyonel Bozukluklar
- Böbrek Hastalıklarında Sıvı-Elektrolit Dengesizlikleri
- İdrar Yolları Enfeksiyonları
- Böbrek Hastalıkları
- Diyaliz, Periton Diyalizi, Hemodiyaliz

İDRAR YAPMADA FONKSİYONEL BOZUKLUKLAR

İDRAR RETANSİYONU

İdrar yapamama veya idrar yaptıktan sonra mesanenin tamamen boşaltılamamasıdır. İdrar yapıldıktan sonra mesanede kalan idrar miktarına rezidüel idrar denir ve 50 ml'ye kadar normal kabul edilir.

Patofizyoloji

İdrar retansiyonu; diyabet, prostat büyümesi, üretra patolojisi (enfeksiyon, taş, tümör gibi), travma (pelvis yaralanmaları), gebelik, nörolojik bozukluklar (serebrovasküler olay, spinal kord yaralanması, multipl skleroz) gibi nedenler sonucu oluşabilir.

Bazı ilaçlar ya mesanenin kontraksiyonunu inhibe ederek (baskılayarak) ya da mesane ağzındaki rezistansı artırarak idrar retansiyonuna neden olur. Mesanenin kontraksiyonunu inhibe eden antikolinergikler (atropin sülfat), antispazmodikler (belladon, opyum supozu-

tuar) ve trisiklik antidepresanlar örnek verilebilir. Mesane ağzında rezistansı artıran ilaçlara da alfa-adrenerjikler (efedrin sulfat), beta-adrenerjik blokerler (propranol) ve östrojen gibi ilaçlar örnek verilebilir.

İdrar retansiyonu özellikle perine ve anal bölge ameliyatlarından sonra, sfinkterlerin refleks spazmları sonucu oluşur. Genel anestezi, mesane kası inervasyonunu azalttığından idrar yapma hissi (sıkışma duygusu) baskılanır.

Değerlendirme ve Tanı Bulguları

İdrar retansiyonunun değerlendirilmesinde yardımcı olacak aşağıdaki soruların yanıtları aranır.

- En son ne zaman idrar yaptığı ve idrar miktarı?
- Sık sık ve az miktarda idrar yapıyor mu?
- İdrarının damla damla mı yapıyor?
- Alt batında ağrıdan yakınması var mı?
- Mesane pelvis dışına doğru genişleme gösteriyor mu?
- Suprapubik bölgeye perküsyon yapıldığında dolgunluk hissediliyor mu?

- Tedavinin gerekçesi, kanül yerinin bakımı, önlemler, acil tedavi (kateterin yerinden ayrılması, kanama, pıhtılaşma) tedavi öncesi öneriler ve günlük değerlendirme (kan basıncı, kilo kontrolü) ile ilgili yetersiz bilgi nedeniyle **“Tedavi Planını Uygulamada Yetersizlik Riski”**
- Diyaliz sırasında hızlı sıvı alınması ve potansiyel kan kaybı ile ilgili **“Sıvı Volümünde Defisit”**
- Kronik böbrek yetersizliği nedeniyle makineye bağımlı yaşama gereği ile ilgili **“Beden Bilincinde Bozulma”**
- Diyaliz disequilibrium sendromu ya da diyaliz demansı ile ilgili olarak **“Düşünce Sürecinde Bozulma”**
- Hemodiyalize gereksinimin ile ilgili olarak **“Aile Sürecinde Değişme”**

Yukarıda verilen hemşirelik tanılarının hepsi aynı hasta için uygun olmayabilir.

Hemşirelik bakımı için kronik böbrek yetersizliği hemşirelik girişimlerine bakınız.

Kaynaklar

1. Arıkan H. Böbrek hastasının klinik değerlendirilmesi. Clarkson MR, Brenner BM (eds), (Çeviri eds. Koç M, Süleymanlar G). The Kidney, 7. Baskıdan çeviri, Güneş Tıp Kitapevleri, 2007, ss. 1-20.
2. Çınar S. Hemodiyaliz fizyolojik prensipleri. Akoğlu E (ed). Hemodiyaliz Hemşireliği El Kitabı. Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2000, ss.12-15.
3. Çınar S. Hemodiyaliz için gerekli materyaller. Akoğlu E (ed). Hemodiyaliz Hemşireliği El Kitabı. Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2000, ss.16-20.
4. Çınar S. Hemodiyaliz uygulaması. Akoğlu E (ed). Hemodiyaliz Hemşireliği El Kitabı. Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2000, ss.21-26.
5. Çınar S. Hemodiyaliz komplikasyonları. Akoğlu E (ed). Hemodiyaliz Hemşireliği El Kitabı. Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2000, ss.27-60.
6. Davies A. Akut böbrek hastalığı. In: Thomas N (ed), (Çeviri ed. Karadakovan A.). Böbrek Hastalıklarında Hemşirelik Bakımı, 4. Basımdan çeviri, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic.Ltd. Şti., 2016, ss.97-115.
7. Doğukan A. Akut böbrek yetersizliği. Clarkson MR, Brenner BM (eds), (Çeviri eds. Koç M, Süleymanlar G). The Kidney, 7. Baskıdan çeviri, Güneş Tıp Kitapevleri, 2007, ss. 153-173.
8. Doğukan A. Primer glomerüler hastalıklar. Clarkson MR, Brenner BM (eds), (Çeviri eds. Koç M, Süleymanlar G). The Kidney, 7. Baskıdan çeviri, Güneş Tıp Kitapevleri, 2007, ss. 175-203.
9. Doğukan A. Tübülointerstisyel hastalıklar. Clarkson MR, Brenner BM (eds), (Çeviri eds. Koç M, Süleymanlar G). The Kidney, 7. Baskıdan çeviri, Güneş Tıp Kitapevleri, 2007, ss. 241-252.
10. Ereğ E. Ereğ Nefroloji. 6. Baskı Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul, 2010, ss.125-162.
11. Erten S, Duman S. Böbreğin kistik hastalıkları. Clarkson MR, Brenner BM (eds), (Çeviri eds. Koç M, Süleymanlar G). The Kidney, 7. Baskıdan çeviri, Güneş Tıp Kitapevleri, 2007, ss. 347-360.
12. Hamilton MC. Haemodialysis and other extracorporeal treatments. In: Smith T (ed). Renal Nursing, London, Bailliere Tindall, 1997, 199-245.
13. Hattersley J, Bell A. Investigations in renal failure. In: Smith T (ed). Renal Nursing, London, Bailliere Tindall, 1997, p.165-198.

14. Kaplan AA: Slow Continuous Renal Replacement Therapies: CAVH, CVVH, CAVHD, and CVVHD. In: Nissenson AR, Fine RN (Eds). Dialysis Therapy. Hanley & Belfus, Inc., Philadelphia, 2002, p. 210-220.
15. Karadakovan A. Üriner sistemin değerlendirilmesi. Karadakovan A, Eti Aslan F (eds). Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım, Cilt 2, Akademisyen Kitapevi, 4. Baskı, 2017, ss. 843-856.
16. Karadakovan A, Kaymakçı Ş. Üriner sistemin hastalıkları. Karadakovan A, Eti Aslan F (eds). Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım, Cilt 2, Akademisyen Kitapevi, 4. Baskı, 2017, ss.857-914.
17. Mahon A. Böbrek hastalıklarında incelemeler. In: Thomas N (ed), (Çeviri ed. Karadakovan A.). Böbrek Hastalıklarında Hemşirelik Bakımı, 4. Basımdan çeviri, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic.Ltd. Şti., 2016, ss.136-164.
18. Olbricht C, Lonnemann G, Frei U, Koch KM. Haemodialysis, Haemofiltration, and Complication of Technique. In: Davison AM, Cameron JS, Grünfeld JP, Kerr DNS, Ritz E, Winearls CG (eds). Clinical Nephrology. Oxford Medical Publications, Oxford University Pres, 1998, p. 2025-2042.
19. San A. Ülkemizde Düünden Bugüne Diyaliz. Anadolu Böbrek Vakfı Sağlık Eğitim Araştırma Merkezi, Ankara, t.y.
20. Sipahi S, Töz H. Üriner sistem obstrüksiyonu. Clarkson MR, Brenner BM (eds), (Çeviri eds. Koç M, Süleymanlar G). The Kidney, 7. Baskıdan çeviri, Güneş Tıp Kitapevleri, 2007, ss. 393-406.
21. Smeltzer SC, Bare BG (eds). Management of patients with urinary and renal disorders. In: Textbook of Medical Surgical Nursing, 9. Edition, Lippincott, 2000, p.1135-1187
22. Smith T (ed). The history of dialysis and transplantation. In: Renal Nursing, London, Bailliere Tindall, 1997, p. 1-30.
23. Süleymanlar G, Ateş K, Seyahi N. Türkiye'de Nefroloji, Diyaliz ve Transplantasyon. Türk Nefroloji Derneği Yayınları. Ankara, 2017, s.11.
24. Thomas N. Kronik böbrek hastalığı. In: Thomas N (ed), (Çeviri Çeviri ed. Karadakovan A.). Böbrek Hastalıklarında Hemşirelik Bakımı, 4. Basımdan çeviri, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic.Ltd. Şti., 2016, ss.116-135.
25. Wild J. Peritoneal dialysis. In: Smith T (ed). Renal Nursing, London, Bailliere Tindall, 1997, p. 247-318.